

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פגדולי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש יד אלול תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 6:28 תל-אביב 6:44 חיפה 6:35 מוצאי שבת - ירושלים 7:40 תל-אביב 7:42 חיפה 7:42 ר"ת 8:19

פרשת כי-תצא

הכנסת אורחים

מצוה לארח תלמיד חכם בביתו, לכבדו במאכל ובמשקה ולהנותו מנכסיו !

נלמד מהפסוק: "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (פרק כג-ח)

ו**כתב רש"י**: לא תתעב מצרי מכל וכל ועפ"י שזרקו זכורכם ליאור. מה טעם? שהיו לכם אכסניה בשעת הדחק. עכ"ל. ובגמרא דרש ר' יוסי מפסוק זה [כשפתח בכבוד אכסניה] "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" - והלא הדברים ק"ו: ומה מצריים שלא קרבו את ישראל אלא לצורך עצמן שנאמר "ואם ידעת ויש בהם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לוי", כך. המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה (ברכות סג:) ואמרו חז"ל: כל המארח תלמיד חכם בביתו ומאכילהו ומשקהו, כאילו הקריב תמידים (ברכות י:).

כתב המאירי (ברכות סד.): אעפ"י שהכנסת אורחים בכלל, מדה חשובה ביותר. הכנסת תלמיד חכם חשובה עד מאד, והברכה מצויה על ידו וכן הדין. וכל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה.

אחד מתלמידי ישיבת חברון הביע את צערו לפי המשגיח הגה"צ **רבי מאיר חדש** זצ"ל, כי בחודש אלול לא למד תורה כראוי משום שהיה טרוד לסייע לתלמידים הצעירים החדשים להקלט בישיבה.

על כך הגיב המשגיח ואמר לו: "הקב"ה בא לבקר את אברהם אבינו ביום השלישי למיתו. והנה רואה אברהם שלשה אנשים ניצבים עליו, ואז מה עושה אברהם אבינו? עוזב כביכול את הקב"ה ופונה להכניס את אורחיו לביתו. ומדוע? משום ש"גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכניה".

"דע לך" - אמר המשגיח לתלמיד - "כי אף שלימוד התורה הוא אמנם כנגד הכל, אבל קירוב תלמידים צעירים חדשים שזה עתה נכנסים לישיבה, הינה קיום מצות הכנסת אורחים שאין גדולה ממנה. אדם צריך לעשות את חובתו בעולמו כפי שנדרש ממנו באותה שעה, ואם בשעה זו החובה לטפל בבחורים צעירים, הרי כך צריך לעשות. וממילא המבט הנכון על כך צריך להיות: לא שסגרת את הגמרא, אלא שפתחת גמרות לבחורים הצעירים..."

לתת לאורח הרגשה טובה...

סיפר הרה"ג רבי חיים שנייבלג שכאשר היה בחור בן ארבע עשרה, נכנס לביתו של **גאב"ד טשיבין** - **הגאון רבי דב בעריש וויידנפלד** זצ"ל כדי לשאול דבר-מה. אחרי שהשיב לו על שאלתו שאלו רבי דב בעריש האם אכל כבר ארוחת ערב. כשהשיב בשלילה, ניגש **גאב"ד טשיבין** בעצמו והגיש לו ארוחת ערב. כשישב לאכול התיישב הרב לצידו ודיבר איתו על דא ועל הא, ובתוך הדברים אמר לו כי חלק ממצות הכנסת אורחים הוא לדבר עם האורח ולתת לו הרגשה טובה.

פעם התבטא **גאב"ד טשיבין** שהכנסת אורחים אמיתית היא לתת לאורח להרגיש נעימות עד כדי שאם ירצה, יגש בעצמו וישפות בעצמו את המים ויכין לעצמו כוס קפה ולא יתבייש.

שר התורה

קודם כל ארוחת בוקר...

פעם הגיעו לביתו של **הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ** זצ"ל, מספר אנשים מירושלים לדון עמו בענין מסויים, מיד לאחר תפלת שחרית. רבי מיכל יהודה היה מוטרד, הרי הם הגיעו מירושלים והשעה שעת בוקר מוקדמת, ודאי לא הספיקו לאכול ארוחת בוקר.

אמר להם רבי מיכל יהודה, עוד בטרם שמע את הנושא שבגינו הגיעו: "ודאי לא אכלתם עדיין ארוחת בוקר". ותוך כדי דיבור יצא אל המטבח, הוציא שטר כסף מכיסו ואמר לאחד מבני הבית שנוכח שם: "בבקשה לך למכולת וקנה לאורחים דבר מאכל".

לאחר זמן קצר כבר הוגש המזון לאורחים המשתוממים שישבו בחדר. ורק לאחר שאכלו ושבעו ישב לשמוע את דבריהם.

מאורם של ישראל

הצלת הזולת מסכנה והיזק

למנוע כל סכנה גופנית או נזק ממוני העומד לבוא על הזולת!

נלמד מהפסוק: "והשבות לו... וכן תעשה לכל אבדת אחיך" (פרק כב"ב, ג)

ודרשו חז"ל בגמרא: והשבת לו - לרבות אבידת גופו [כגון רואה את חברו שהוא טובע בנהר, או חיה גורתו, או לסטים באים עליו שהוא חייב להצילו] (סנהדרין ע"ג). וכתב הרמב"ם (פרק א מרוצח הלכה יד): "כל היכול להציל ולא הציל עובר על 'לא תעמוד על דם רעך'. וכן הרואה את חברו טובע בים או לסטים באים עליו, או חיה רעה באה אליו, ויכול להצילו הוא בעצמו, או ששכר אחרים להצילו ולא הציל. או ששמע עובדי כוכבים או מוסרים מחשבים עליו רעה... ולא גילה אוזן חברו והודיעו וכו' העושה אותם עובר על 'לא תעמוד על דם רעך'."

כתב רבינו יונה ז"ל בשערי תשובה (שער ג'ע"א): הוזהרנו להשתדל בהצלת חברנו, ולשית עיצות לעזרתם בעת צרתם, וכן כתוב "לא תעמוד על דם רעך". ואומר שלמה (משלי כד"י) "התרפית ביום צרה צר כחכה". פירושו: אם יש לך כח להציל בעצה או בהשתדלות, ואתה מראה את נפשך שאין בך יכולת וכן, יקצר כחך, מדה כנגד מדה.

ובספר פלא יועץ כתב רבי אליעזר פאפו זצ"ל: "השתדלות צריך מאד לכל דבר טוב בין למילי דעלמא, בין למילי דשמיא... וביותר צריך להשתדלות וחריצות וזריזות רבה להציל לקוחים למות, בטרם יוצא הקצף חמת מלך מלאכי מות רח"ל. וכמה פעמים ראינו ושמענו מעשים, שהיו יכולים להציל לקוחים למות בדבר קל, ומתוך התרשלות שאומרים: אין פחד... וחוששים להוציא ממון ובסוף מתגדלת המזדורה עד שנצרכים לעשות פיזור גדול כדי להציל... לכן חיובא רמיא על כל העם ובפרט האנשים שיש להם יד ושם טוב בין השרים, למהר להציל את הנופל בידם."

ומוסיף הפלא יועץ "וידוע גודל מצות הצלת נפשות, שניתנה כל התורה להדחות על פיקוח נפש. וכ"ש וקל וחומר, שחייבים כל ישראל לפזר כל ממונם, ולמכור אפילו הספרי תורה בשביל הצלת נפש".

ואמרו חז"ל: כל המקיים נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולא מלא, כי אבינו הראשון אחד היה אברהם, ויצאו ממנו רבבות אלפי ישראל. ומאדם הראשון יצא כל העולם. לכן החיוב למהר ולהשתדל לכל דבר טוב, בכל כוחו וה' הטוב בעינינו יעשה. וקובע שכר הרבה למשתדל, כאילו הוא גומר ועושה."

נשאל החזון איש: מה דינו של אדם שראה את חברו שרוי בסכנה ויכול להצילו, ואעפ"כ נמנע ולא הציל. ואולם חברו ניצל לבסוף ע"י סיבה אחרת בלתי צפויה, האם עבר הלה על "לא תעמוד על דם רעך", שהרי ראה את חברו בסכנה ולא נקט בפעולה להצלתו, או דכיון שניצל לבסוף, נתברר שגם הלה ניצל מה"לאו"?

והשיב החזון איש: מסתבר שעבר בלאו ד"לא תעמוד על דם רעך", כיון שראה את חברו במצב של סכנה ולא הצילו. ומה שניצל לאחר מכן היה מסיבה חדשה, שאדם נידון בכל שעה, שמא מצאו לו אז זכות שעל ידה ניצל.

"והשבות לו - לרבות אבידת גופו"

מעשיו המופלאים של גאב"ד פוניבז' - הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, בתחומי ההצלה הגיעו לשיאים. כשחגר עוז לפדות אלפי שבויים מאחינו בני ישראל.

פעם תפסו שלטונות הצארים בראשית המלחמה, בני ערובה רבים מיהודי ליטא בעלילה נבזית שכביכול "ריגלו" לטובת הגרמנים, וכלאו אותם במחנה צבאי "פוליגיאן". גם לאחר שעבר המחנה לידי הגרמנים המשיכו להעביד אותם בפרך ובתנאי מצוקה ורעב איומים תחת משטר נוגש ומתעלל שאין כדוגמתו.

כשנדע לרבי יוסף שלמה כהנמן על הזוועות המתרחשות במחנה "פוליגיאן" נסערה רוחו מאד. מול עיניו הבהבו באותיות אש דברי הרמב"ם: "שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים ועומד בסכנת נפשות... והמעלים עיניו מפדינו הרי זה עובר על 'לא תאמץ את לבבך' ו'לא תקפוץ את ידך' ועל 'לא תעמוד על דם רעך'."

פנה הרב בדחיפות אל שני מיודעיו העשירים ר' גרשון רודניצקי ז"ל ושותפו ר' צבי קרמר ז"ל וביקש מהם שיעמידו לרשותו סכום גדול שנקב בו כדי להציל לקוחים למות.

למשמע דבריו תמהו: "וכי בדעתו לשחד בממון את הגרמנים הידועים כ"אנשי עקרונות" שלא ניתן לשחדם". אך הרב בשלו.

לבסוף בתחבולות שונות, ובסיכון עצמי גבוה, אכן עלתה בידו להציל: הגרמנים שיחררו והוציאו לחפשי ממחנה הריכוז האיום אלפי יהודים חיים שהוחזקו כבני ערובה, תמורת תשלום כופר בן עשרה רובלים זהב לכל נפש! התברר שכסף זה היה מהונו הפרטי של הרב כהנמן שהיה שותף בעסקיהם של שני העשירים הללו.

הרב מפוניבז'

"ביומו תתן שכרו"

לשלם לשכיר לילה פעולתו ביומו לא יאוחר משקיעת החמה!

נלמד מהפסוק: "ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו" (פרק כד"טו)

ואמרו חז"ל: מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה? תלמוד לומר: "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר" ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום? שנאמר "ביומו תתן שכרו" (בבא מציעא קי:)

פסק הרמב"ם (פרק יא משכירות הלכה ב) "שכיר יום גובה כל הלילה ועליו נאמר לא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר".

ויש לחקור בשכיר יום של ערב שבת, שאינו מחויב לשלם לו שכרו מבעוד יום, ובליל שבת הרי אינו יכול לשלם שכרו, האם עובר בכה"ג על עשה ול"ת ד"לא תלין", ומחוייב לפרוע התשלום מבעוד יום?

לכאורה מסברא היה מקום לומר שאינו עובר על "ביומו תתן שכרו", שהרי דמי השכירות אין זה חיוב על המעביד שיוציא מכיסו כמו קנס, אלא התכלית היא שהשכיר יקבל את המגיע לו, ובאופן שהשוכר מוכן לשלם אלא שהשכיר אינו רוצה לקבל, וכי יעבור על מצוותו? וודאי שלא! ומכיון שכך, הרי מדין השכירות אינו מחוייב לשלם מבעוד יום ואילו בליל שבת השוכר אכן מוכן לשלם מצידו, והוי כאומר לשכיר, הרי שלך לפניך, טול את המגיע לך, והשכיר הוא שמעכב עצמו מליטול שכרו מחמת השבת, ואין מניעת התשלום תלוי בשוכר יותר ממה שבשכיר.

אלא שמצינו באור שמח שהכריע עפ"י ירושלמי ר"ה (פ"ק הלכה א) שצריך לפרועו מבעוד יום. עיי"ש. וצ"ע.

"מצוה כה חשובה"...

סיפר הגה"צ רבי אברהם יפהן זצ"ל: נוכחתי פעם אצל החפץ חיים בשעה שחתנו הגר"מ זצ"ל חזר מנסיעה, ובמהירות הושיט לעגלון את שכרו והזדרז ללכת לעסקיו.

אמר לו הח"ח: "הלא עסקת במצוה של 'ביומו תתן שכרו' וגם ניצלת מלעבור על 'בל תלין' ולמה תעשה פעולה כה חשובה כלאחר יד..."

המוסר והדעת

הכרת הטוב

להכיר טובה לכל אדם ולכל מקום שנהנה ממנו!

נלמד מהפסוק: "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (פרק כג-ח)

וכתב רש"י: לא תתעב מצרי - מכל מכל אעפ"י שזרקו זוכריכם ליאור, מה טעם? שהיו לכם אכסניה בשעת הדחק! עכ"ל "ולמדו חז"ל מפסוק זה: "בירא דשתיית מיניה, לא תשדי ביה קלא [=בור ששתיית ממנו לא תשליך בו צרור עפר]."

רואים מכאן - אומר הגרא"א דסלר (במכתב מאליהו) - עד כמה גדולה חובת הכרת הטוב, הפלא ופלא. שהרי למרות כל הרעה שגמלו המצריים באכזריותם לישראל, בשחיטת הבנים ושיקועם בבנין ובעבודת פרך, ומה עוד שהיו כפויי טובה על כל מה שעשה להם יוסף במצרים והשיבו רעה תחת טובה. למרות כל זאת ואעפ"י, מצוה אותנו התורה להכיר בטובה שעשו עמנו באותם השנים שהיו לנו אכסניה בשעת הדחק.

את המדה הנאה והיסודית הזו של הכרת הטוב לימדנו גם דוד המלך ע"ה בהנהגתו קודם שנסתלק מן העולם, כאשר ציוה לבנו שלמה לזכור חסדיו של ברזילי הגלעדי שעשה עם דוד בעת שהיה בורח מאבשלם בנו. וכך אמר לו: "ולבני ברזילי הגלעדי תעשה חסד והיו באוכלי שולחנד" (מא"א).

ולא רק עם אלו שעשו עמו טובה גמל דוד בהכרת הטוב, אלא גם עם אלו שעשו טובות לאחרים. כפי שמצינו ששלח דוד מלאכים אל יושבי גלעד ויאמר להם ברוכים אתם לה' אשר עשיתם החסד הזה עם אדוניכם עם שאול ותקברו אותו. ועתה יעשה ה' עמכם חסד ואמת, וגם אנכי אעשה אתכם הטובה. (עיין ש"ב-ב).

מדה זו של הכרת הטוב, היא יסוד היסודות בעבודת ה', אשר רק מי שיכיר וירגיש את עוצם הטובות וגודל החסדים שהטיב עמו השי"ת, מתנתת חינם. הוא האישי שיקבל על מלכותו יתברך. הוא שישתעבד כליל לעבודתו. רק באופן זה ישמור תורתו ומצוותיו כראוי.

המשילו חז"ל משל על כך: למלך שנכנס למדינה והודיע כי ברצונו למלוך על בני המדינה. אמרו לו: כלום עשית לנו טובה שתמלוך עלינו? שכן כל מלך צריך לעשות למען בני המדינה תיקונים חשובים. מה עשה המלך? הלך ובנה להם חומה שתגן עליהם מפני אויבים ושוודדים. אח"כ הכניס להם מים שלא היה להם עד עתה. וכשבא אויב להלחם בהם, עשה להם המלחמה וניצח. אר"א חזר ושאל אותם: האמלוך עליכם? ומיד ענו כולם פה אחד ואמרו: הן!

התקשרות לכתבי האדמו"ר מאוסטרובצה על שום מה?

סח הגר"י זילברשטיין שליט"א: "ידוע היה לי זה מכבר השנים, שלמו"ח הגאון, רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל ישנה משיכה מיוחדת לחידושו של כ"ק האדמו"ר מאוסטרובצה וכי הוא מחשיב ומעריך מאד כל דבר תורה שלו. אף פעם לא הבנתי למה. פעמים רבות שהייתי שואלו שאלות בהלכה היה מפנה אותי לעיין בכתבי האדמו"ר. "שם" - היה מטעים - "תמצא תשובה לשאלתך".

"כאשר שיבח פעם הגר"ש את כתבי האדמו"ר מאוסטרובצה בפני חתני הרב אליעזר רוט שליט"א, וציין עד כמה נהנה לעיין ולפלפל בדבריו, שאלו חתני מה ראה על ככה ומה הביאו להתקשר כל כך לכתבי האדמו"ר.

השיב לו הגר"ש, כי כאשר נפטר האדמו"ר, נערך הספד גדול בשכונת מאה שערים בירושלים. וגם הוא הגר"ש הלך לשמוע את דברי ההספד שנאמרו ע"י המגיד הרב נטע וייס.

"הספדן האריך לתאר בפני הציבור שהתאסף, את גודל עמלו ויגיעו של האדמו"ר בתורה עד כדי מסירות נפש", - סיפר הגר"ש "והדברים עשו עלי רושם כביר. קיבלתי מהם חיזוק גדול לעמל התורה. ומיני אז מרגיש אני חובת הכרת הטוב גדולה לרבי מאוסטרובצה על אשר שבזכות עמלו בתורה שתואר בהספד, זכיתי גם אני להתחזק בעמלה של תורה ועל כן שמת י אל לבי לעיין ולפלפל בכתבי תורתו.

"מוצא שפתיך תשמור"

לשמור ולקיים דיבור שהוציא אדם בשפתיו וקיבל על עצמו לקיים!

נלמד מהפסוק: "מוצא שפתיך תשמור ועשית" (פרק כג-כד)

וכתב רבינו יונה ז"ל (משלי ד-כא): הזהיר על הפשיעה בשכחת העיקר מן הנדר וכו' כי מעת שנדר וחייב עצמו בנדר, הוזהר לשום על לב שלא יפשע ולא ישכח, כי הנה הוא יודע כי השכחה מצויה בלבנות בני אדם לשכוח דבריהם אם לא ישמרו אותם בלבם, וכמו שנאמר (קהלת ה-ה) "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף האלוקים על קולך" וגו' פירוש: אעפ"י שאתה שוגג בסוף מביטול הנדר, לא תחשוב לך שגגה, כי הנה פשעת, באשר לא שמרת הנדר על לבך בלבתי תשכחנו".

שנו חז"ל במשנה (בבא מציעא מד.): מי שפרע מאנשי דור המבול ודור הפלגה, הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו". וטעון ביאור: מה שייכות ישנה לחטאי ועונשם של דור המבול ודור הפלגה, למי שאינו עומד בדיבורו?

ביאר זאת הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, כך: דיבור הוא ממוצע בין מחשבה למעשה. בדור המבול חטאו במעשה ואילו בדור הפלגה חטאו במחשבה. וכמו שפרע הקב"ה מהם על הכל, כן יפרע גם על דיבור שהוא הממוצע ביניהם.

ובברייתא (ב"מ מח.) הובא הלשון: "מי שפרע מאנשי דור המבול ודור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומצרים שטבעו בים, הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו". גם כאן צריך ביאור: מה שייכות ישנה בין מי שאינו עומד בדיבורו לטביעת מצרים בים סוף?

וביאר רבינו יוסף חיים זצ"ל (בספרו בן יהודע) כי פורענות זו שלקו המצרים על הים, נבעה מהסיבה שפרעה לא עמד בדיבורו, שכן בתחילת השעבוד דיבר עמו פרעה בפה רך שיעשו עמו טובה, ובכך הטעה אותם. ואחר כך חזר בו ושעבדם בפרך. על כן הטעו גם אותו, מדה כנגד מדה, כשבתחילה אמרו לו "דרך שלשת ימים נלך במדבר", וזה שגרם לו לרדוף אחריהם עם עמו וללקות על הים בחשבו שהם שינו ועברו על דברי השי"ת. לכן תולים פורענות מי שאינו עומד בדיבורו בפורענות פרעה על הים.

בחידושי הגאונים (בעין יעקב) הביא פירוש הרא"ש (בשטמ"ק), שהשייכות לדור המבול, בכך שהיו מלאי חמס ולא עמדו בדיבורם. ואילו דור הפלגה נקט אגב דור המבול. ומצרים לא עמדו בדיבוריהם לפי שבכל שעה אמרו ששולחים את ישראל וחזרו בהם.

"מוצא שפתיך תשמור ועשית"...

כאשר צעד פעם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ברחובה של עיר בליווי בנו רבי ברוך זצ"ל, ביקש ממנו שיפנה אל הקיוסק הסמוך ויקנה חפיסת שוקולד. רבי ברוך מיהר כמובן לעשות כבקשתו. אך מהשהיט רבי שלמה זלמן בשוקולד, ביקש מבנו שיחזור שוב לקיוסק ויחליפנו לשוקולד אחר משובח יותר...

לפליאתו של רבי ברוך, מה ראה על ככה? השיב רבי שלמה זלמן וסיפר: "ישנו ילד אחד שנחלש בלימודים, ואביו בא לפני וביקש שאשים עיני עליו ולעודד אותו. הבטחתי לילד שאקנה לו שוקולד טוב... צריך, אם כן, לקיים את הבטחתי ולראות שהשוקולד יהיה באמת שוקולד טוב..."

חכו ממתקים - מח

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

חשבון רזום

כבר גם מכר אישי של הגביר - הלא כן?!..."

התייצב בפני הגביר, ציין בביטחון את שם הסבא ואת המרה ונדהם לשמוע 'סליחה, אבל אני לא יודע על מה אתה מדבר!' "הייתי כאן בשנה שעברה" החל לגולל את כל ההתרחשות, אך הגביר לא הצליח להיזכר כלום. ביקש לציין את התאריך המדויק של הביקור הקודם, בדק היכן שבדק ואז פלט:

'נו, אה, זה הרי היה הסיפור עם שמואל יצחק שטרן!'

* * *

"בית החלמה ליולדות 'טלז-סטון', שלום."

אברך שאשתו ילדה במזל-טוב, ניסה לרשום את אשתו לבית החלמה אך הלחץ הגדול שקיים על המקום נתן לו להבין שזה לא יתאפשר באופן מידי. ניגש האברך לרבי שמואל יצחק שטרן והסביר שמצבה דורש מנוחה מיידית.

רבי שמואל יצחק סידר את העניין. האברך ליווה את אשתו למקום וכאשר ביקש להציג מספר אשראי - כמקובל בשעת הרישום - נאמר לו שיעשה זאת ביציאה.

ימי המנוחה תמו. הוא ניגש לשלם והפעם נאמר לו שהחשבון ישלח הביתה. כעבור חודש - ומשלא קיבל חשבון לתשלום - התקשר שוב ונאמר לו שהנושא בטיפול.

חלפו שנתיים ומזל טוב חדש נולד במשפחה. התקשר האברך לרבי שמואל יצחק ואמר לו: אני רוצה לשלוח את אשתי לבית החלמה, אך בתנאי אחד - שישלחו לי חשבון גם על השעות הקודמת!... 'תיכנס אלי למשרד!' הזמין אותו.

במשרד פגש האברך את רבי שמואל יצחק טרוד. 'תראה, החשבונות נמחקו, אין מידע' "אז אשלם בלי חשבון!" ניסה האברך לטעון ורבי שמואל יצחק בשלו: 'אי אפשר לשלם למוסד סתם כך באוויר. תסמוך על מה שאני אומר לך, הרווחת את שלך ביושר וזהו זה!'

את הסיפור הזה סיפר בעל המעשה באוזני בני המשפחה, כאשר ישבו שבעה על אביהם הגדול. בשני הסיפורים חולף כחוט שני תכונתו של רבי שמואל יצחק זכרונו לברכה "להשכיל אל דל": במקרה הראשון ניצל את פסק-הזמן הקצר שנטל באמצע השיחה, על מנת להתקשר לגביר ולבקש ממנו לתרום לאותו יהודי \$3,600 כאשר את הכסף הוא כבר ישיג! במקרה השני נהג בלולייניות מרשימה על מנת לתרום ימי מנוחה לאברך נצרך, שמצד אחד סירב בתוקף לקבל מתנות - אך מצד שני נזקק להן ביותר!

עם האנגלית העילגת שבפיו לא העלה על דעתו לגשת אל הגביר, אך תיאר לעצמו שהגביר החרדי בטח שולט בעברית או אידיש. בכל מקרה, הוא מתעתד לדבר אתו בשפת הלב - שפה 'אינטרנשיונלית' שמובנת בכל השפות!

* * *

\$180 היא תרומה נכבדת, אך רחוקה מאוד ממה שחלם מיודענו לקבל. הוא לא היה עוד מקבץ-נדבות שגרת, אלא אדם עם סיפור יוצא דופן שהתמודד עם "תיק" גדול בכמה וכמה מידות מיכולת הנשיאה שלו. הוא דווקא הסביר יפה לגביר הנודע עם מה הוא מתמודד, וליתר דיוק: עם מה הוא לא מצליח להתמודד. היה בטוח שהגביר יקלוט שלא מדובר כאן בסיפור נוסף, ותמיכתו תהיה בהתאם.

בפועל קיבל 180 דולרים יקרים - אבל הוא הרי "בנה" על כמה אלפים!...

יצא מהמשרד לרחוב. נעמד בצד ופשוט התחיל לבכות. הציפייה התערבבה באכזבה, ושניהם יחד נמסכו בדמעות של תינוק שזלגו מעיניו של מבוגר.

* * *

'מה קרה? למה אתה בוכה?' פנה אליו עובר-זשב. יהודי הדור מראה. עוד מרחוק הבחין במראה הזוי. אדם לא צעיר ניצב לו באחד הרחובות המרכזיים של מדינה צפון אמריקנית, ובוכה.

הלה החל להקשיב לסיפור שלו, הציג מספר שאלות חכמות אך לפתע הציץ בשעונו ונאלץ להפסיקו. 'עלי להיכנס רגע, תמתין לי כאן'. כעבור כמה דקות חזר והמשיך לשמוע את הבעיות שלו בקשב רב.

כאשר סיים שאל אותו היהודי שאלה אחת: 'האם סיפרת לגביר שאתה נכד של פלוני?' -לא. לא סיפרתי. ומדוע שאספר? הוא לא הכיר אותו ומה זה צריך לעניין אותו? 'נו, נו. זה מה שאתה חושב... שמע לעצתי. תיכנס אליו שוב ותזכיר לו את הפרט החשוב הזה!'

מה להפסיד כבר לא היה למיודענו. נכנס שוב לגביר. התנצל שהוא מטריח אותו פעמיים עבור אותו מקרה, אך עלה בדעתו להזכיר לו שהוא נכד של פלוני. 'ככה?' הביע הגביר את פליאתו ותכף רשם לו המחאה על סך \$3,600!

* * *

חלפה שנה. הצרה הצרורה עדיין לא נפתרה. ומיודענו החליט להפליג שוב לצפון אמריקה. הוא ניסה לשלוט בדמיון אך זה התפרע "הפעם אתה לא רק נכד של... אתה